

JÁTÉK ∞ ÉLMÉNY

Mi a zeneismeret és a szolfézs? Mire való? Hogyan kapcsolódik a zenetanuláshoz?

Akik még nem tapasztalták meg a válaszokat, azokban természetesen merülnek e kérdések. S mellettük a legfontosabb: Mit is csinálnánk a szolfézs órákon?

A szolfézs maga a Zene.

A zene elemeinek megismerése, elsajátítása, kezelése. És az ezekből fakadó élmény. Játék. Öröm. A zene mélységeibe való betekintés; mint egy ásvánnyal és kristállyal borított barlang felfedezése, vagy a bűvárnak a mélytengeri élővilág feltérképezése és bejárása.

A szolfézs- és zenetanulás egy – a zene révén megvalósuló – önismereti és személyiségfejlődést támogató folyamat, egyben utazás a zene világába, a Föld tájaira, a történelem különböző korszakaiba, és az emberi működés rejtelseibe.

A muzsika egy nyelv, saját jelrendszerrel. Ezért aki bármilyen fokon elsajátítja, tiszteletet érdemel.

Az ismeretek tudásából és bármely feladat megértéséből, megoldásából fakadó öröm, büszkeség és önbecsülés mély, valódi és időtálló. Érdemes összehasonlítani például egy külsőség (menő tárgy), vagy ál-érték látszólagos és múlandó sikerével, illetve sikernek tűnő érzetével.

Ha az ember valami újdonsággal találkozik, feltérképezi, megismeri, egyre folyékonyabban, könnyebben, jobban, végül figyelemmel, ugyanakkor elengedetten műveli, akár élvezettel is. Ez a folyamat sok mindenre igaz az életben. A szolfézs egy lehetőség a fenti folyamat gyakorlására.

Szebb lesz a zenélés, ha a gyakorló érzi és érti, hogy mit és miért csinál muzsikáláskor. Így válik lehetővé, hogy egy elhangzó zenemű hangok időbeli egymásutánjából zenévé és élménnyé érjen. És ez az élmény, érzés, amiért jó zenével, gyakorlással foglalkozni, ami megéri az erőbefektetést, időt, energiát.

Sokan kifejezetten élvezik a felfedezés és a tanulás útját, akárcsak magát az eredményt, a zenét. S valóban, aki érzékeli saját fejlődését, döntéseit, akaratereje és kitartása növekedését, s rájön ezek lehetőségére, ... könnyen „rákap”. Mindenki azt az érzést és tapasztalást keresi, ami számára optimális, támogató, előrevívő. Lehet a zeneismeret és a szolfézs is egy ilyen.

A szolfézs egyik célja a mindenben jelen lévő zene felfedezése, a hang és a muzsika széles körű összefüggéseinek meglátása, s e komplex világ megszeretésének lehetőségét biztosítani.

Másrészről konkrét előkészítés és segítség a zenei és hangszeres tanulmányokhoz:

A kottaolvasás elsajátításával (hangos olvasás és belső hallás) a zenét tanuló a hangszeres órán már a technikával, a hangok előállításának módjával és figyelmi szempontjaival foglalkozhat. A szolfézs minden eleme ezt szolgálja, vagy támasztja alá. Magába foglalva az alapot - önfigyelés, önmegismerés, példák megfigyelése-, és a test irányításának elsajátítását összpontosítással, lélekjelenléttel, szívvel.

Mire való még a szolfézs? Íme néhány példa tétélesen:

A ritmusértékek, -képletek megismerése és gyakorlása felpezsdít és felszabadít, ami jótékony, feszültség levezető az egész napi teendők között. Mindez a szív- és érrendszere is hat.

A hangok rezgése fizikailag is hat a testre, a szervezetre, ezért a zenében előforduló hangok, hangközök, akkordok, hangsorok benyomásának megismerése, egyre kifinomultabb megérzése, alapvető egy zenét tanuló számára. Ezzel párhuzamosan a gyermek saját benyomásait, érzéseit, érzelmi-hangulati világát is könnyebben felfedezheti. Megtanulhatja egyre jobban érzékelni, megnevezni és kezelni saját tapasztalásait. Ennek révén az empátiás készség is egyre kiterjedtebb, a kommunikáció pedig gördülékenyebb lehet. Mindez többek között a lelki és mentális fejlődésben játszik jelentős szerepet. Sok család zenei élmények mellett emiatt is dönt a zenegyakorlás mellett.

A zenét, mint egy kristályt, elvek, formák építik fel, továbbá minták és szabályszerűségek. Mindez megfigyelhető a legegyszerűbb dalocskáktól a népdalokon át a legösszetettebb szimfonikus művekig egyaránt. Valamint a természetben is. Mindezek megfigyelésével, s megismerésével az ember rá tud csodálkozni a darabra és a világra. Kialakulhat a zene, a darab, a közönség, és a világ iránti tisztelet és odaadás. Ezen keresztül pedig egy egyre hitelesebb, érettebb zenei tolmácsolás bontakozik ki; ha a gyakorló gyerek érti és érzi az összefüggéseket. Így az előadói és a hallgatói élmény egyaránt nő.

A hallásgyakorlatok célja, hogy a zenét tanuló

-Meghallja, egyre finomabban érezze a hangok fizikai lebegését és jellemzőit. A levegő rugalmas közegében terjedő hang és annak hullám-természete párhuzamot alkot az emberi érzelmvilág kifejeződésével.

-Meghallja, és érzékeli a feszültségkeltő, vagy oldott, nyugodt hangközök, hangzatok benyomásait, érzéseit, jellegüket, szerepeiket, melyeket a zenék és darabok során alkalmazunk. Később ez a napi kiegyensúlyozottság és egészség egyik forrása, vagy eleme is lehet.

-A zenei kifejezőeszközök szívből, ösztönből, tudatosan alkalmazva élővé, valódivá teszik a muzsikálást. Megfogalmazható ez úgy is, hogy életre keltik, valódivá varázsolják.

-Idővel a zenegyakorló be tudja hangolni hangszerét. Szükség esetén az őt kísérő instrumentumokhoz (pl. zongora) képes igazítani az instrumentumát.

-A fokozatosan elsajátított (összetett figyelmet, összeszedettséget és önkontrollt igénylő) kottaolvasás és az ebből fakadó belső hallás segítségével a gyakorló egyszerre számos szükséges jelenséget érzékel; meghallja, hogy megfelelő hangmagasságot, ritmust, hangerőt játszik és intonál-e a hangszerén. Ezzel megalapozza az együttzenélést, az egymásra irányuló zenei figyelmet és az egymáshoz való alkalmazkodást is. Emellett érzékeli a sebességeket és a zenei karaktereket is. Mint egy színész, bele képes helyezkedni szerepekbe, hangulatokba, tapasztalatot gyűjtve ezekből.

-A zene hallás után való leírása, rögzítése, vagyis ritmus és dallamdiktandó kapcsán a növendék egyfajta mély és laza, ugyanakkor aktív figyelmi és fegyelmi állapotot sajátít el, melyet más tanulási és életterületeken is hasznosíthat.

-Népdalok és zeneművek megismerésével és éneklésével a hallás és az élőzene megélése, valamint a fantázia és a beleérző, együtt érző készség fejlődik, érik. Más szempontból tekintve pedig megszokássá válik, hogy a növendék kifejezze magát, hallassa a hangját, hangot adjon érzéseinek olyan formában, ami egyben a napi élmények feldolgozását is támogatja.

Történelem, néprajz, hagyomány, nyelvészet és nyelvtörténet, irodalom, a játékok világa, költészet, rím, ritmus, prozódia, szókincs, biológia, háztartási ismeretek, neurológia, pszichológia, mentálhigiéné, egészségnevelés, testnevelés, matematika, emlékezet, ... mind a szolfézs és a zene virágának szirmai.

A dalok és zenék szövegei, története, valamint megvalósításuk rengeteg ismeretet, (ma már) különböző tudományterületet és tudást egyesít. Ehhez kapcsolódik a gyakorlás folyamán kibontakozó számos attitűd, jellemvonás és erény.

A legfontosabb azonban az élmény. A zene élménye.

Zene és szolfézs. A kettő valójában ugyanaz, egy szerves egész, nem válik szét.

Mindenki válogathat, hogy megtalálja, neki személy szerint mi érdekes, izgalmas, tartalmas, építő.

Örömteli felfedezéseket, élményteli gyakorlást, jó kalandozást kívánok!

Novák Anikó

